

KÄDENJÄLKI NÄKYVÄKSI: YKSILÖLLISTÄ OHJAUSTA KAIKENIKÄISILLE

Jatkokurssin pedagoginen tehtävä: nonstop-kädentaitopajat (Downsour Art)

Mirva Perälä, mirva.perala88@gmail.com, kädentaitaja

1. LASTEN JA NUORTEN PEDAGOGISEN TUEN TARPEET JA NIIDEN OHJAUKSELLINEN TUKEMINEN

Peurungan kylpylähotellissa Laukaassa pääsiäisen aikaan järjestämäni nonstop-käsityöpajat kokosivat yhteen osallistujia vauvasta vaariin. Kolmen päivän aikana ohjasin lähemmäs sataa kävijää ja useita perheitä kolmen erilaisen askartelupisteen parissa: origamipupujen ja -tipujen taittelu, virpomisvitsojen koristelu kierrätysmateriaaleilla ja höyhenillä sekä keväisten pääsiäiskorujen, kuten ranne- ja kaulakorujen valmistus. Näin suuren ja monimuotoisen kävijämäärän kanssa oli välttämätöntä tarkkailla ja omaksua nopeasti, millainen tapa oppia ja tehdä sopi kullekin osallistujalle, ja mukauttaa ohjausta sen mukaisesti.

Osa kävijöistä tahtoi rauhoittua itsenäiseen työskentelyyn. Näille osallistujille oli hyödyllistä tarjota helposti tulkittavia kuvallisia ohjeita ja selkeästi rajattuja työtiloja. Osa kävijöistä taas oli heti vuorovaikutuksessa ja kaipasi sanallista opastusta sekä rohkaisua ideoidensa tueksi. Oli myös useita osallistujia (erityisesti pieniä lapsia ja joitakin aikuisia), jotka tarvitsivat vahvaa kontaktia, konkreettista mallintamista ja vierellä olemista. Heille ohjaustilanteet olivat hetkiä, joissa käden, katseen ja kommunikoinnin yhteistyö oli keskiössä.

Erityisen selvästi nousi esiin tarve sensitiiviselle vuorovaikutukselle: toisen huomioiminen ilman hoputtamista, huumori ja kannustaminen sekä läsnäoleva kuuntelu olivat ohjaajan tärkeimmät

työkalut. Tällaisessa ympäristössä osallistuja koki olonsa turvalliseksi kokeilla rohkeasti, ja myös epäonnistua ilman häpeän tunnetta. Esimerkiksi tilanteessa, jossa nuori osallistuja ei osannut taitella origamia ohjeiden mukaan, mutta ei halunnut muiden näkevän epäonnistumista, ratkaisuksi löytyi hiljainen, kahdenkeskinen hetki erillään vilkkaammasta tilasta.

Tämänkaltaisessa toiminnassa ohjaajan tulee kyetä tarjoamaan samanaikaisesti eriytettyä tukea, tilaa yksilöllisyydelle ja vahvaa läsnäoloa, kuten kurssikirjallisuudessa korostetaan (Ruokonen, Pekkilä & Maijala, 2024; Vuorinen, 2022; Sinkkonen, 2025).

2. OSALLISUUTTA ASKEL KERRALLAAN; KAIKKI TEKEE!

Oma ohjaustoimintani perustuu ajatukseen siitä, että jokaisella on oikeus osallistua ja kokea kuuluvansa joukkoon, riippumatta iästä, toimintakyvystä, kielestä tai aiemmasta kokemuksesta. Käsillä tekeminen on yhteinen, universaali kieli, jolla voidaan ylittää monia esteitä ja rakentaa siltoja ihmisten välille. Peurungan pääsiäispajat olivat tästä konkreettinen esimerkki: kävijöitä saapui eri-ikäisistä, kulttuuritaustaltaan vaihtelevista ryhmistä, ja osa osallistui esimerkiksi viittomakielen, tulkin tai vanhemman avustuksella.

Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa pyrin siihen, että kaikki voivat osallistua omalla tavallaan. Työpajojen askartelupisteet oli rakennettu siten, että niihin oli mahdollista osallistua eri tasoilla taidoilla: sai seurata valmista mallia, soveltaa omiaan tai keksiä täysin uuden tavan toteuttaa tehtävä. Käytin ohjeistuksessa useita rinnakkaisia menetelmiä; visuaalisia esimerkkejä, suullista opastusta, mallintamista ja valmiita alkuun auttavia "aloituspaketteja", jotta osallistuminen ei olisi kiinni vain yhdestä tavasta ymmärtää tai toimia.

Erityisesti pienten lasten kanssa käytin usein rytmitystä ja toistoa: "ensin yksi helmi, sitten toinen", ja rohkaisin vanhempia olemaan mukana ohjauksessa. Tein myös havaintoja siitä, milloin osallistuja tarvitsee omaa tilaa, ja milloin taas yhdessä tekeminen lisää rohkeutta.

Yksi toiminnan vahvuuksista oli sen yhteisöllisyys. Monet osallistujat tekivät töitä ryhmissä tai perheiden kesken. Inklusiivinen ohjaus syntyi siitä, että ketään ei suljettu ulkopuolelle, eikä osallistumiseen ollut vain yhtä oikeaa tapaa. Tämä edisti lasten ja nuorten osallisuutta parhaimmillaan: kaikki saivat onnistumisen kokemuksia, ja monet jäivät askartelemaan pidemmäksi aikaa kuin alun perin suunnittelivat.

Kurssimateriaalissa on puhuttu inklusiivisen toiminnan monikerroksisuudesta (Ruokonen, Pekkilä & Maijala, 2024). Peurungassa tämä konkretisoitui siinä, että pajoihin osallistuneet saivat valita, miten ja kuinka paljon osallistuvat, mutta jokainen sai silti tukea silloin kun sitä tarvitsi. Harrastamisen ilo ja turvallinen ilmapiiri syntyivät siitä, että ketään ei asetettu tietyn muotin mukaan toimimaan, vaan jokainen sai olla juuri sellainen tekijä kuin sillä hetkellä oli.

Kuva 1. Origamitaittelussa tärkeänä osana ohjausta oli sekä valmiit mallinteet että kuvalliset vaiheittaiset ohjeet (Mirva Perälä, työpaja-albumi, 2025).

Kuva 2. Vitsojen koristelussa opastettiin käyttämään erilaisia kiinnitystapoja materiaalivalinnoista riippuen (Mirva Perälä, työpaja-albumi, 2025).

Kuva 3. Kaikki saivat osallistua omalla tavallaan työpajaan (Mirva Perälä, työpaja-albumi, 2025).

LÄHTEET

Ruokonen, I., Pekkilä, S. & Maijala, S. (toim.) (2024). *Harrastamisen voimaa ja iloa – näkökulmia harrastustoiminnan ohjauksen pedagogiikkaan*. Taideyliopisto.

Ruokonen, I., Pekkilä, S. & Maijala, S. (toim.) (2024). *Siivet harrastuksille – Ohjaajien kirjoituksia*. Taideyliopisto.

Sinkkonen, J. (2025). *Harrastus lapsen ja nuoren hyvän kehityksen tukena* [Luentodiasarja]. Pedagogisen toiminnan perusteet -koulutus.

Vuorinen, K. (2022). *Vahvuuspedagogiikka harrastustoiminnan ohjauksessa*. Positive Learning / University of Helsinki.

Jatkokurssin pedagogisen tehtäväni saa tekijänimelläni jakaa avoimesti aoe.fi-sivustolla ja artikkelin kirjoittajana olen huolehtinut ja vastaan artikkeliin liittyvien kuvien julkaisuluvasta.